

3. Боголепов С.И. Двойная бухгалтерия / С.И. Боголепов. – М.: Книгосоюз, 1926. – 106 с.
4. Економічний словник / За ред. П.І. Багрія, С.І. Дрогунцова. – К., 1973. – 621 с.
5. Маркс К. Капитал Т. 1. Книга 1: Процесс производства капитала / Карл Маркс. – М.: Политическая литература, 1988. – 891 с.
6. Бухгалтерський словник / за ред проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 224 с.
7. Загородній А.Г. Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – [2-ге вид., випр. та доп.]. – Львів: Видавництво “Центр Європи”, 1997. – 576 с.
8. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. – 6-те вид. К.: А. С. К., 2010. – 784 с.

*Процик Х.І., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Саченко С.І.*

МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Облік витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції є активною ланкою системи управління господарським життям підприємства, що постачає необхідною інформацією управлінський персонал для прийняття рішень. Від достовірності та доцільності інформації про витрати залежить ефективність виробничої діяльності підприємства, його спроможність вистояти у сучасному конкурентному середовищі та досягнути бажаних результатів. У цілому механізм господарювання підприємства визначається ступенем управління витратами.

Облік витрат виробництва є визначальним в загальній системі господарського обліку, бо [3]:

- допомагає здійснювати нагляд та контроль за фактичним рівнем витрат у співвідношенні з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень і формування економічної стратегії на майбутнє;
- дозволяє обчислювати собівартість продукції, що випускається, для оцінки її рентабельності і розрахунку фінансових результатів;
- формує інформацію для оцінки економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів;
- систематизує інформацію для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер: окупність виробничих і технологічних програм,

рентабельність асортименту продукції, що реалізується на внутрішньому та зовнішньому ринках, ефективність інвестицій тощо.

Отже, основне призначення обліку витрат на виробництво – контроль за виробничою діяльністю і управління витратами на її здійснення.

На рисунку 1 зображені основні елементи системи управління витратами на виробництво.

Рис.1 Елементи системи управління витратами та їх взаємозв'язок [1]

Суть управління витратами полягає в активному впливі суб'єктів управління на об'єкти управління. Суб'єктом управління витратами безпосередньо на підприємстві виступає апарат управління (директор, менеджери вищої ланки, керівники підрозділів, безпосередні виконавці процесів), який функціонує відповідно до загальної організаційної структури суб'єкта господарювання. Об'єктом управління витратами є господарські процеси, здійснення яких пов'язане з використанням засобів виробництва (засобів та предметів праці) та живої праці. Даний вплив реалізується через функції управління.

Вимоги управління визначають окреме вивчення методики витрат виробничої діяльності і необхідність розробки для підприємств системи контролю за собівартістю продукції виробничих підрозділів на основі розширення аналітичності застосованих в обліку груп витрат.

Удосконалення обліку витрат та калькулювання собівартості постійно знаходиться в центрі досліджень. Протягом багатьох років одним із дискусійних питань науковців є визначення взаємозв'язку та класифікації ме-

тодів обліку витрат і методів калькулювання. Нормативні документи з обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, а також спеціальна література не дають чіткого поняття методів обліку витрат і калькулювання,

Проведено аналіз поглядів науковців на співвідношення методів обліку витрат та методів калькулювання, внаслідок чого їх згруповано в чотири групи[6].

Так, прихильники першого підходу вважають, що методи обліку витрат та методи калькулювання є різними та відокремленими один від одного категоріями. Такої точки зору дотримуються Ф.Ф.Бутинець, В.Ф.Палій, М.Г.Чумаченко. Зокрема, проф. Палій В.Ф. пише, що методи обліку витрат і калькулювання – це “різні методи, що виконують зовсім різні функції” [7, с.196]. При цьому автор підкреслює, що метод обліку витрат характеризується, з відповідною повнотою та деталізацією, процес їх виникнення та формування в конкретному виробничому процесі, а метод калькулювання – це сукупність способів аналітичного обліку витрат на виробництво за калькуляційними об’єктами та прийомів обчислення собівартості калькуляційних одиниць [7, с.223] Калькуляція товару – це лише один із кінцевих результатів обліку витрат на виробництво [7, с.10]. Отже, проф. В.Ф.Палій послідовно підкреслює відмінності обліку витрат і калькулювання, а відповідно, й методів.

Науковці, які є представниками другого підходу вказують на те, що методи обліку витрат та методи калькулювання є ідентичними і не повинні розмежовуватися, тому вони вживають спільний термін “методи обліку витрат та калькулювання”. Такої точки зору дотримуються П.С.Безруких, А. А. Додонов, В.П.Завгородній, С.А.Ніколаєва, В.К.Радостовець.

Прихильники третього підходу вважають, що доцільно використовувати лише методи обліку витрат. Так вважають А.О. Белебега, В.Е.Керімов, Н.М.Ткаченко. Так, А.Е. Керімов незважаючи на назву одного із параграфів свого підручника: методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції, оперує лише категоріями методів обліку витрат, здійснює їх класифікацію[4, с. 126].

На використанні лише методів калькулювання наполягають прихильники четвертого підходу. Такими є результати досліджень таких науковців як М.Х.Жебрак, І.І.Поклад, О.В.Лишиленка. О.В.Лишиленко вказує, на те, що сукупність способів аналітичного обліку витрат на виробництво, а також економічних розрахунків з метою визначення собівартості продукції, робіт, послуг являє собою метод калькулювання (визначення собівартості) [5, с.191]

Таким чином, 1-3 етапи – облік витрат на виробництво, 4-6 етапи – калькуляційний облік, разом всі етапи є інтегрованою системою, що забезпечує інформацією процес управління собівартістю.

Отже, дотримуючись позиції, що калькулювання є одним з етапів інтегрованої системи облікової системи, наведемо класифікацію методів обліку витрат (див. рис. 2).

Рис. 2 Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції [1]

У вітчизняній теорії та практиці зазвичай виділяють наступні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції: попередільний (попроцесний), позамовний та нормативний. Слід зазначити, що дана класифікація витрат недосконала, так як перші два методи поділяються в залежності від періодичності калькулювання, а третій – від методу обліку витрат і, відповідно, в перших двох методах може використовуватися нормативний або ненормативний підхід до обліку витрат [2].

Отже, для досягнення максимального ефекту від облікових систем для підприємств з великими обсягами виробництва доцільним є застосування обох методів обліку витрат для різних цілей управління: калькулювання повної собівартості – для цілей планування, ціноутворення, контролю рентабельності виробництва продукції в цілому; калькулювання змінних витрат – з метою аналізу беззбитковості виробництва продукції, аналізу внеску кожного сегменту виробництва у відшкодування постійних витрат (сегментами можуть бути визначені як підрозділи підприємства, так і окремі види продукції, регіони реалізації тощо), прийняття рішень щодо нормативів витрачання ресурсів, формування трансфертних цін.

Список використаної літератури:

1. Бухгалтерський управлінський облік: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. / [Ф.Ф. Бутинець, Т.В., Давидюк, З.Ф. Канурна, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська]; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – [3-тє вид., доп. і перероб.] – Житомир: ПП “Ру-та”, 2005. – 480 с.
2. Гаценко О. П. Управлінський облік: навч. посіб. для дист. навч. / О. П. Гаценко; за наук. ред. Ю. В. Ніколенка. – К.: Університет “Україна”, 2008. – 359 с.
3. Крушельницька О.В. Управління витратами: навч. посібник/ О.В. Крушельницька. – Житомир, ЖДТУ, 2005. – 196 с.
4. Керимов В.Е. Управленческий учет: учебник / В.Е. Керимов. – М.: Издательско-книготорговый центр “Маркетинг”. – 2001. – 268 с.
5. Лишиленко О.В. Бухгалтерський управлінський облік: навч. посіб. / – О.В. Лишиленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 253 с.
6. Майданевич Ю.П. Аналіз методів обліку витрат і методів калькулювання: перспективи застосування на підприємствах молочної промисловості/ Ю.П.Майданевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Articles/Kultnar/knp93/knp93_104-109.pdf
7. Палий В.Ф. Организация управленческого учета / В.Ф.Палий. – М.: Буратор Пресс, 2003.- 224 с.

*Пукецу І.Ю., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Романів С.Р.*

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА МІСЦЕ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В даний час в Україні необхідною умовою ефективності інвестиційної діяльності є відродження фінансово-кредитного та інвестиційного ринків. Економічного підсилення та активізації інвестиційної діяльності можна досягти тільки зі створенням ринку капіталів. Це завдання багатопланове й містить як коротко-, так і довгостроковий аспекти, пов’язані з вирішенням проблеми розвитку ринку акціонерних капіталів і державних цінних паперів. Слід зазначити, що нинішній механізм інвестиційної діяльності поки -що неповний і не має методологічної основи, адже невідпрацьований фінансовий механізм інвестиційного процесу відтворення капіталу, механізм формування ресурсів і джерел інвестування на підприємстві, формування ринку цінних паперів.

Однак особливої уваги розвиток інвестиційної діяльності потребує в період переходу до ринкових відносин, коли економіка у зв’язку з перепрофілюванням більшості підприємств вимагає великих інвестицій. Знач-